

Ochrana Dunaja a Dunajských luhov v medzinárodnom meradle

Bratislavské regionálne ochrannárske združenie vzniklo pred viac ako desiatimi rokmi z iniciatívy dobrovoľných ochranárov ako malá nezisková organizácia, s cieľom chrániť prírodu Bratislavy a okolia. V súčasnosti okrem samotného hlavného mesta patria medzi dve hlavné oblasti záujmu činnosti BROZ aj regióny Záhoria a Podunajska. Práve Dunajské luhy jedinečnosťou svojej polohy a prírodných krás predstavujú zaujímavý priestor pre realizáciu najrôznejších ochrannárskych opatrení. Svojou bezprostrednou blízkosťou pri hlavnom meste patria k lokalitám ohrozeným záujmami pokračujúceho ekonomického rozvoja a všadeprítomnej výstavby. Súčasne však majú veľký potenciál aj ako územie pre rekreáciu obyvateľov regiónu. Skĺbiť tieto dve odlišné požiadavky spolu s potrebami lesníckej výroby, poľnohospodárstva, energetiky a vodnej dopravy nie je jednoduché. Navyše Dunaj ako hraničná rieka prináša do týchto problémov aj medzi-

Kosatec sibírsky (*Iris sibirica* L.), Veľkolélsky ostrov

národnú dimenziu. Problémy Dunaja ako najväčšej európskej rieky sa týkajú všetkých krajín od Nemecka po Rumunsko, pričom nemožno zabúdať aj na ciele ochrany prírody a budovanie sústavy Natura 2000.

BROZ je v súčasnosti riešiteľom viacerých medzinárodne významných projektov ochrany prírody na rieke Dunaj. Všetky sú realizované v širokej spolupráci so štátnymi organizáciami a zahraničnými partnermi vďaka podpore európskych fondov.

- Projekt LIFE07 NAT/SK/000707 Ochrana populácií ohrozených druhov vtáctva v prirodzených biotopoch vnútrozemskej delty Dunaja

Rieka Dunaj k nám priteká z Rakúska a hneď pod Devínom sa rozlieva do množstva ramien a bočných tokov. Najväčším z nich je Malý Dunaj, ktorý obteká veľkú časť Podunajskej nížiny a tvorí tak Žitný ostrov. Na maďarskú stranu sa oddeľuje Mošonský Dunaj, obmývajúc o niečo menšie územie, nazývané Szigetköz

alebo Malý žitný ostrov. Hustá spleť ramien a kánalov medzi týmito dvoma prítokmi a hlavným tokom Dunaja pripomína riečnu deltu, ktorá už v minulosti predstavovala jeden z najväčších a najrozmanitejších komplexov mokradí v strednej Európe a preto sa zvykne označovať ako Vnútrozemská delta Dunaja. Pravidelné záplavy zabezpečovali prísun vlhky aj živín, čím napomáhali poľnohospodárstvu. Najúrodnejšie pôdy tu predurčovali bohatú úrodu, dарило sa tu aj pastve dobytku, a samozrejme, rybolovu. Prírodné prostredie bolo rajom vodného vtáctva z celej Európy.

Počas posledných sto rokov bol Dunaj zarovnaný do pôvodného koryta, aby sa uľahčilo lodnej plavbe a budovali sa hrádze proti povodňiam spôsobujúcim veľké škody. Regulácia rieky sa vystupňovala v posledných desaťročiach výstavbou vodného diela, ktoré zabralo veľkú plochu pôvodných prirodzených biotopov. Jeho vplyv však siaha aj ďalej. Zmenený vodný režim Dunaja ovplyvňuje stav hladiny podzemnej vody, prítok vody v ramenách a tým aj život v Dunajských luhoch. K nepriaznivému stavu prispieva aj ľudská činnosť – neuvážené lesné hospodárenie, intenzívne poľnohospodárstvo, vyrušovanie nedisciplinovanými návštevníkmi a stále sa rozširujúca výstavba. Zodpovedné inštitúcie vynakladajú veľa úsilia, aby zastavili alebo aspoň spomalili miznutie našich najvzácnejších častí prírody. Nebolo by to však možné bez širokej spolupráce partnerov na oboch brehoch Dunaja. Projekt **Ochrana populácií ohrozených druhov vtáctva v prirodzených biotopoch vnútrozemskej delty Dunaja** umožňuje slovenským aj maďarským partnerom z oblasti ochrany prírody a vodného hospodárstva spojiť svoje sily pri obnove a záchrane najkrajších častí Dunajských luhov.

Tento projekt podporila v roku 2008 Európska komisia z programu LIFE+, finančne prispieva aj Ministerstvo životného prostredia SR a Ministerstvo životného prostredia a vôd Maďarska. Cieľom projektu, ktorý trvá od roku 2009 do roku 2013, je zlepšenie stavu ochrany vtákov lužných lesov, ktoré sú chránené v CHVÚ Dunajské luhy a SPA Szigetköz, konkrétne rybár-
rik riečny, kačica chrapľavá,

Čičovské luhy – projektové územie projektu LIFE 08 NAT/SK/000239 na ochranu hraboša severského (*Microtus oeconomus mehelyi*)

vá, kačica chriplavá, volavka purpurová, bocian čierny, kaňa močiarna, ďateľ čierny, volavka striebristá, orliak morský, bučičík močiarny, haja tmavá, chavkoš nočný, brehuľa hnedá, rybár riečny a kalužiak červenonohý. Všetky projektové aktivity sú zamerané priamo na zlepšenie životných podmienok pre tieto cieľové druhy, alebo sa snažia revitalizovať ich hniezdné a potravné biotopy, čiže navrátiť do pôvodného stavu.

Medzi najvýznamnejšie projektové aktivity patrí obnova dunajských ramien a mokradí. Rozsiahle vodohospodárske zásahy do vodného režimu v okolí Dunaja v nedávnej minulosti zanechali na prírode hlboké stopy. Ich náprava alebo aspoň čiastočné zlepšenie sa nezaobíde bez ďalších väčších technických opatrení. Realizátorom slovenskej časti je projektový partner Vodohospodárska výstavba, š. p., ktorý pracuje na navrátení vody do dnes takmer vyschnutého močiara Istragov pod Gabčíkovom a zlepšenie vodného režimu v mokradi Dunajské kriviny pri Dobrohošti. Maďarský partner Severodunajské riaditeľstvo životného prostredia a vôd ÉDUKÖVIZIG pripravuje opätovné napojenie riečneho ramena Százarzerdei a revitalizáciu močarín Ásványi v Maďarsku. Na realizácii projektu sa zúčastňuje aj partner zo súkromného sektora – komárňanská firma Agravia, ktorá si dala za cieľ po mnohých

Bledula jarná (*Leucojum vernum*), Veľkolélsky ostrov

rokoch obnoviť prúdenie vody v Medvedšovskom a Veľkolélskom ramene a počas projektu by mali v dunajských lužných lesoch vysadiť viac ako 30 000 sadeníc pôvodných drevín.

Odbornú stránku projektu má na starosti Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. Úlohou pracovníkov Katedry zoológie je priebežne monitorovať stav cieľových druhov vtákov a ďalších významných skupín živočíchov aj rastlín počas celého projektu. Pozitívne zmeny v početnosti vzácnej fauny a flóry budú významným ukazovateľom úspešnosti projektových zásahov. Výsledky monitoringu budú na záver projektu zhrnuté v pútavej obrazovej knižnej publikácii *Vtáky Dunajských luhov*. Okrem toho partneri z Vodohospodárskej výstavby sledujú aj hydrologické vlastnosti riečnych ramien na vopred vybraných lokalitách.

Jedným z projektových druhov je aj brehuľa hnedá, ktorá si svoje hniezdo buduje v holých piesčitých alebo hlinených stenách tak, že vyhrabe úzku chodbičku a

svoje domáce zvieratá. V nížinách Slovenska, kde je najúrodnejšia pôda však väčšina týchto poloprirodzených trávnych spoločenstiev odvodnená a premenená na polia, preto skutočne krásne zachované mokré lúky nájdeme už len málokde. Vďaka záplavám, ktoré prinášajú množstvo živín, sú jedným z najproduktívnejších ekosystémov s vysokou rozmanitosťou kvitnúcich rastlín. Rýchly prírastok biomasy umožňuje kosenie a pasenie niekoľ-

kokrát do roka. Ak človek zanedbá alebo opustí toto tradičné obhospodarovanie, lúky veľmi rýchlo začnú zarastať náletovými drevinami a inváznymi rastlinami, preto je nevyhnutné sa čo najviac snažiť udržať tradičné obhospodarovanie. Podmáčané lúky sú takisto obývané početnými zástupcami hmyzu, najmä motýľov a drobných stavovcov. Tie, ako zdroj potravy, priťahujú mnohé druhy vtákov. Mokré lúky a pasienky sú spolu s priľahlými vodnými tokmi dôležitým odpočinkovým miestom vtákov počas jarnej a jesennej migrácie. Naš projekt pamätá aj na tento biotop, preto sme zaobstarali čriedu dobytky, stádo ovečiek a kôz, ktoré pod vedením miestnych pastierov postupne čistia zanedbané lúky a tak zabezpečia ich dlhodobé udržanie v krajine.

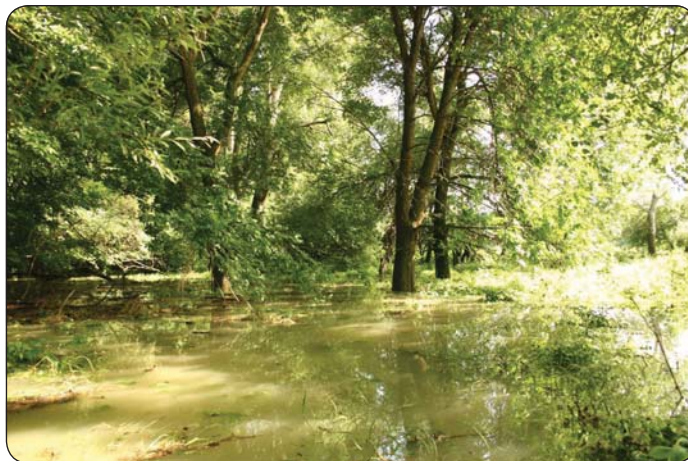
Projekt takýchto rozmerov sa nezaobíde bez informovania a komunikácie s verejnosťou. Túto stránku spolu s celkovým riadením má na starosti BROZ. Popri realizácii hlavných projektových aktivít organizuje množstvo prednášok pre odborníkov i verejnosť, exkurzií pre školy a vydávanie informačných materiálov. Posledný projektový partner, SZITE – Združenie ochrany Szigetköz, počas prvého roku projektu vytvoril putovnú interaktívnu výstavu *Život vtákov v Dunajských luhoch*, ktorá postupne navštívi všetky slovenské a maďarské obce v regióne Podunajsko. Všetky informácie a množstvo fotografií nájdete na projektovej webovej stránke www.dunaj.broz.sk/vtaky.

Mgr. Katarína Radvanská

• Projekt LIFE08 NAT/SK/000239
Ochrana hraboša severského panónskeho
**Microtus oeconomus mehelyi*

V roku 2008 bola vypísaná výzva Európskej komisie v rámci programu LIFE+. Bratislavské regionálne ochranné združenie (BROZ) uspelo v tejto výzve s projektom Ochrana hraboša severského panónskeho **Microtus oeconomus mehelyi*.

Hlavným cieľom projektu je zlepšiť v súčasnosti nepriaznivý stav ochrany hraboša severského panónskeho

Letné záplavy na Veľkolélskom ostrove

M. o. mehelyi. Areál tohto druhu v rámci Európy zahŕňa severné Nemecko, Poľsko, Nórsko, Švédsko, Fínsko, Bielorusko a Rusko. Ďalej existujú izolované populácie v Podunajskej nížine (Rakúsko, Maďarsko, Slovensko) a v Holandsku. Tieto populácie sú tak izolované, že predstavujú samostatné poddruhy, ktoré sú navzájom od seba aj od zvyšku populácie odlišné genetickými ale aj niektorými morfológickými znakmi. To znamená, že poddruh hraboša severského panónskeho, ktorý obýva južné časti Slovenska, v Podunajskej nížine je endemickým živočíchom, ktorý už nikde inde na svete nežije.

Celkový rozpočet projektu je 3 626 018 eur. Európska komisia prispieva 75 %, zvyšok bude zabezpečený z národných zdrojov. Projekt uskutočňuje Bratislavské regionálne ochranné združenie (BROZ), v spolupráci so 6 partnermi: Výskumným ústavom vodného hospodárstva, Prírodovedeckou fakultou Univerzity Komenského, Národným parkom Neusiedler See – Seewinkel z Rakúska, Združením Pisztráng kör z Maďarska, Spoločnosťou pre štúdium a ochranu cicavcov z Holandska a Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky. Projekt sa začal 1. januára 2010 a potrvá do 31. decembra 2015.

Hlavný cieľ bude dosiahnutý čiastkovými cieľmi projektu, ktoré zahŕňajú obnovu vybraných mokradí, vytvorenie biokoridorov spájajúcich dôležité mokradové územia, kúpu alebo prenájom pôdy s následným vhodným manažmentom, obnovu zamokrených lúk ako vhodného biotopu hraboša severského a ako prechodnú zónu medzi mokradami a poľnohospodárskou pôdou. Keďže o danom poddruhu neexistujú relevantné vedecké údaje, tak jedným z cieľov je aj získanie aktuálnych vedeckých údajov o cieľovom druhu a jeho

Rameno Dunaja s volavkou popolavou (*Ardea cinerea*), lokalita Bodíky

na jej konci si vystavia hniezdo, chránené zo všetkých strán hrubou vrstvou horniny. Takéto obnažené kolmé steny sú časté pri väčších riekach, ktoré svojou činnosťou neustále obmývajú svoje brehy. Prírodná erózia však nezodpovedá záujmom vodohospodárov, preto je celý slovenský úsek Dunaja obložený veľkými kameňmi chrániacimi breh. Tým ale brehule stratili svoj prirodzený hniezdny biotop a postupne z nášho územia odišli na maďarskú stranu. Jednou z projektových aktivít je aj na štyroch vytipovaných úsekoch Dunaja odstrániť kamenné brehové opevnenie. Tak obnažíme pôvodné hlinené brehy, ktoré sa opäť stanú atraktívnymi pre brehuľu hnedú.

Medzi lužnými lesmi okolo Dunaja môžeme ešte kde-tu nájsť aj ďalší zaujímavý biotop, a tým sú vlhké lúky. Lúky nevznikli samy od seba. Za ich existenciu vďačíme našim predkom, ktorí neúnavne kľúčali lesy a menili ich na lúky a pasienky, aby mali kde pásť

Kosatec žltý (*Iris pseudacorus*), Veľkolélsky ostrov

Lekno biele (*Nymphaea alba* L.), ramená Dunaja

biotope, a to v spolupráci so zahraničnými partnermi z Holandska, Rakúska a Maďarska. Ďalším veľmi dôležitým cieľom je aj zvýšenie povedomia kľúčových osôb a širokej verejnosti, najmä na projektovom území. Projekt sa bude realizovať v mokradiach povodia Dunaja na vybraných lokalitách v okresoch Dunajská Streda a Komárno.

Medzi najdôležitejšie ochrannárske aktivity patrí oživenie a sprietočnenie Čiližského potoka a obnova vodného režimu na celej dĺžke potoka, čo predstavuje 33,5 km. S tým súvisí obnova prírodných mokradí a takisto obnova mokradí v oblasti Čičova. Veľmi významnou aktivitou pre danú oblasť bude revitalizácia nížinných zamokrených lúk, ktoré nie sú poľnohospodársky využiteľné pre vysokú hladinu podzemnej vody. Bude tu zavedený pravidelný manažment, ako je kosenie a mulčovanie. Inovatívnym prvkom v rámci Slovenska bude znovunavrátanie manažmentu trstinových porastov. V minulosti bola trstina využívaná na rôzne účely, napr. ako konštrukčný materiál na strechy, ale postupom času sa tradičné spracovávanie z nášho územia vytratilo. Prítom v susedných krajinách (Maďarsko, Rakúsko) má spracovávanie trstiny dlhodobú tradíciu. Manažment trstinových porastov je pre obnovu mokradí veľmi dôležitý, lebo bez neho dochádza k sedimentácii a zanášaniam mokradí, čo následne vedie k strate vodného a mokradového prostredia.

RNDr. Martina Jurčovičová

• **Projekt DANUBEPARKS – Sieť chránených území na Dunaji**

V marci 2009 sa Slovensko zapojilo do veľkého medzinárodného projektu DANUBEPARKS, ktorý je zameraný na posilnenie ochrany prírody a manažment prírodného a kultúrneho dedičstva v rámci chránených území i celej nivy Dunaja. Je spolufinancovaný programom Juhovýchodná Európa (South East Europe (SEE) Programme). Od začiatku na projekte spolupracuje 12 chránených území z 8 dunajských krajín (Rumunsko, Bulharsko, Srbsko, Chorvátsko, Maďarsko, Slovensko,

Rakúsko a Nemecko). Dodatočne budú prizývaní ďalší partneri. Každý z nich je vítaný pri zohrávaní aktívnej úlohy v manažmente prírodného dedičstva s plnou politickou podporou príslušných ministerstiev, čo dokazuje veľký počet ministerstiev zapojených do projektu v úlohe pozorovateľov.

Vedúcim partnerom projektu je rakúsky Národný park Donau-Auen. Ostatní projektoví partneri reprezentujú územia v povodí Dunaja s rôznym stupňom ochrany, akými sú národné parky, chránené krajinné oblasti či rezervácie. Zo Slovenska sa do tohto projektu ako partneri zapojili Bratislavské regionálne ochrannárske združenie (BROZ) a Štátna ochrana prírody SR. Cieľovými lokalitami u nás sú CHKO Dunajské luhy a CHKO Záhorie.

Projekt prebieha od marca 2009 do februára 2012. Celkový rozpočet EÚ pre tento projekt predstavuje 2,7 milióna € vyhradených na účely ochrany a trvale udržateľného rozvoja prírodného dedičstva Dunaja.

Medzinárodná spolupráca v rámci projektu DANUBEPARKS sa zameriava na nasledujúce oblasti:

1. Riečna morfológia a revitalizácia

Plány na využívanie Dunaja ako hlavného transportného koridoru predstavujú pre prírodné dedičstvo tejto rieky riziko. Pilotné projekty ukazujú veľký potenciál pre revitalizáciu rieky, ktorá má byť v súlade s požia-

Lúčne porasty na Veľkolélskom ostrove

davkami na plavbu a protipovodňovú ochranu. Kľúčovú úlohu tu zohrávajú rumunskí partneri z delty Dunaja, ktorých úlohou bude vyhodnotiť úspešnosť všetkých doterajších revitalizačných opatrení pozdĺž celého toku Dunaja, na základe čoho zostavia smernice pre medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti. Praktické opatrenia zahŕňajú odstraňovanie prehrádzok na malých ramenách Dunaja, čím sa tieto prepoja s hlavným tokom a sprietočnia.

2. Manažment luhov a prepojenie biotopov

Značný počet území, ktoré sa stali súčasťou Sieť chránených území na Dunaji, umožňuje spoluprácu na medzinárodnej úrovni. Jej príkladom sú pripravované pilotné projekty s nadnárodným významom pre manažment a obnovu luhov a zlepšenie prepojenia biotopov.

Vedúcu úlohu v manažmente Dunajských luhov zastupuje práve Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, ktorého úlohou je vytvorenie lesníckych smerníc, katalógu ekologických požiadaviek pre trvalo udržateľné hospodárenie v lužných lesoch, ako záväzného dokumentu pre všetky partnerské územia.

Medzinárodný charakter projektu kladie dôraz na cezhraničnú spoluprácu, a práve preto sa vytvorili viaceré bilaterálne projekty pre manažment hranič-

ných oblastí. Napríklad obnova mokradí a lúk v oblasti chorvátsko-maďarských hraníc, na ktorej spolupracujú Prírodný park Kopački Rit a Národný park Duna-Drava, ďalej maďarsko-srbská cezhraničná spolupráca a taktiež zapojenie Ukrajiny do projektu v spolupráci s Rumunskom. BROZ úzko spolupracuje s Národným parkom Donau-Auen, kde úlohou BROZ je starostlivosť o územie medzi ústím rieky Moravy až po Bratislavu. Takisto má BROZ na starosti vybrané oblasti v okolí Čičova a Veľkého Lelu, kde má vybrať a odkúpiť pozemky s potenciálom vyhlásenia nových chránených území.

3. Ochrana dunajských vlajkových druhov

Ochrannárske programy v rámci projektu DANUBEPARKS sa zameriavajú na vybrané vlajkové druhy (orliak morský a dunajský jeseter). I keď niektoré z chránených území sú už dlhodobo aktívne v ochrane týchto druhov, izolované lokálne aktivity nie sú vždy dostatočné, preto je potrebný medzinárodný prístup. Všetky ochrannárske opatrenia budú sprevádzané aktivitami podporujúcimi informovanosť verejnosti. V rámci týchto aktivít sa uskutočnili medzinárodné stretnutia s účasťou zástupcov z jednotlivých partnerských organizácií, kde sa diskutovali možné spôsoby ochrany týchto ohrozených druhov. Diskusii sa zúčastnili mnohí projektoví manažéri, ochránari, biológovia, zoológovia.

V rumunskom meste Tulcea bol vypracovaný plán na ochranu dunajských jeseterov a taktiež návrh na vytvorenie medzinárodnej ichtyologickej databázy. V maďarskom mestečku Kölked zas prebehli rokovania o pláne ochrany orliaka morskeho, kde sa preberali hlavne súčasné hrozby pre tento druh a možné spôsoby ich eliminácie. Ako najzávažnejšie hrozby sa ukázali nevhodné lesné hospodárenie, rušenie na hniezdiskach, otravy karbofuránom a olovom a v neposlednom rade aj prípady úmyselného zabitia, zrážky s veternými turbínami a elektrickým vedením. Úlohou jednotlivých projektových území je

Bobrie aktivity na Dunajských ramenách

zabezpečiť monitoring populácie, pravidelné sčítavanie a krúžkovanie tohto vzácneho dravca, inštalácia umeľých hniezdnych podložiek a redukcia rušenia prostredníctvom uzatvorenia lesných ciest a výkupu pozemkov v okolí potenciálnych hniezdisk.

4. Monitoring a NATURA 2000

NATURA 2000 je sústava chránených území európskeho významu. Všetci partneri projektu sú správcami území v rámci NATURA 2000. Úlohou DANUBEPARKS je zjednotiť monitorovacie koncepty. K pilotným monitorovacím projektom patrí vytvorenie medzinárodnej databázy rýb, monitoring vybraných druhov vtáctva a cicavcov pozdĺž Dunaja. Výsledky monitoringu majú zohrávať dôležitú úlohu v zvyšovaní povedomia verejnosti a budú prezentované v rôznych médiách. Z cicavcov sa budú monitorovať populácie bobra a norka, ku ktorým odborníci v rámci projektu napíšu príručky. Cieľovými vtáčimi druhmi sú kulík riečny a brehuľa hneďa.

5. Prírodný turizmus na Dunaji

Chránené územia sa čoraz viac stávajú aktívnymi účastníkmi pri podpore trvalo udržateľného rozvoja jednotlivých regiónov. Jedným z kľúčových faktorov je rozvoj prírodného turizmu na Dunaji. Ten plní dôležité výchovné poslanie a má zvyšovať záujem verejnosti o ochranu prírody. Má byť aj zdrojom príjmov v regió-

noch, čo je dôležité hlavne z toho dôvodu, že mnohé z chránených území sú súčasťou práve menej rozvinutých regiónov. Prírodný turizmus na Dunaji má byť založený hlavne na kráse dunajskej prírody, tradícii a kultúre.

Súčasťou projektu je budovanie viacerých cyklotrás a náučných chodníkov, propagácia vodnej turistiky a exkurzie pre verejnosť. V rámci výmenných študijných pobytov si personál projektu predáva skúsenosti a spoznáva nové chránené územia a spôsoby ochranného manažmentu. Zamestnanci projektu majú taktiež možnosť zúčastniť sa kurzu sprevádzania, čo následne prispieje k skvalitneniu exkurzií pripravovaných pre verejnosť. K zvýšeniu povedomia majú prispieť aj informačné brožúry a mapy projektových chránených území v rôznych jazykoch. Z aktivít, ktoré majú za úlohu spájať ľudí žijúcich pozdĺž Dunaja, treba spomenúť kultúrne podujatie *Danube Nature Festival*

Hrušovská zdrž Vodné dielo Gabčíkovo

- Dunajský festival, ktorý sa každoročne organizuje v Maďarsku a taktiež súťaž pre stredné umelecké školy s ekologickou tematikou Dunaja, v rámci ktorej sa vyberá najlepší študentský plagát, a tento rok už aj video. V duchu medzinárodného charakteru projektu sa pôvodne rumunská súťaž s dlhoročnou tradíciou stala nadnárodnou a najlepšie práce budú prezentované v rámci putovnej výstavy po projektových krajinách.

Mgr. Miroslava Rudá

Veľkolélsky ostrov – jedinečný príklad spolupráce v regióne

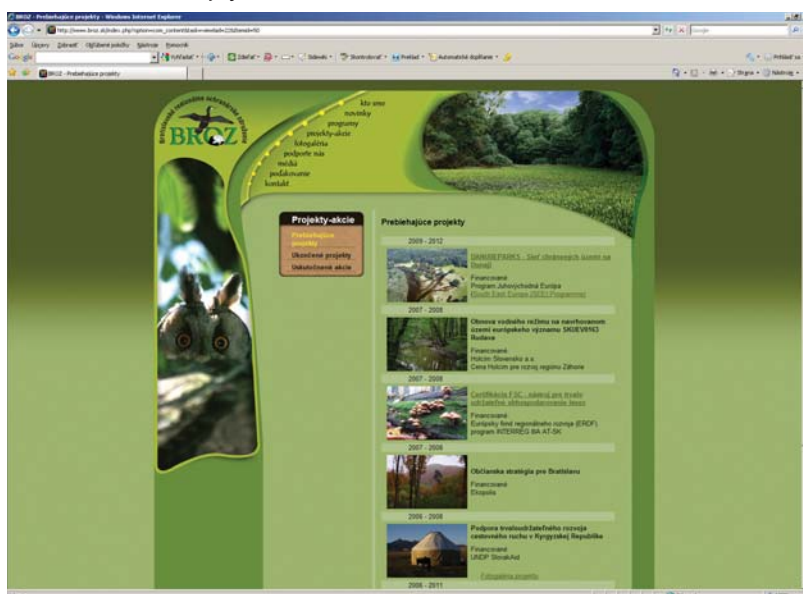
Veľkolélsky ostrov alebo Nagyléli sziget je dobre známy na oboch stranách Dunaja ako jeden z posledných veľkých dunajských ostrovov s rozlohou viac ako 250 hektárov. Ostrov nesie meno podľa blízkej osady Veľký Lél, ktorá bola nazvaná podľa maďarského vojvodu Lehela alebo Léla, popraveného v Nemecku v 10. storočí. Osada Veľký Lél aj ostrov samotný sú dnes súčasťou obce Zlatná na Ostrove (Csallókőzaranyos).

Prvá zmienka o obci pochádza z roku 1094, keď sa spomína ako Locus Aureus. Všetky tri názvy nám napovedajú, že sa tu už v dávnych časoch získavalo zlato. Vody Dunaja vytvorili v týchto miestach meander, v ktorého náplavoch sa usádzalo značné množstvo zlata. Dokonca aj dnes ten, kto má šťastie a číť v rukách, môže v piesku z brehu Dunaja vyryžovať pár zlatínek. Zlato však dnes nie je hlavné bohatstvo tohto kraja, pre ktoré sa sem oplatí prísť na návštevu. Od hlavnej cesty sa k rieke stáča zregulovaný kanál, ktorý bol kedysi tiež dunajským ramenom. Privedie nás k osade Veľký Lél, ktorá sa kedysi pýšila farmou, krásnym parkom a do okolia rozvíjajúcim liehovarom. Dnes je z neho len ruina s komínom, bohužiaľ, nie jediná, a v osade je obývaných pár posledných domov. Miestni tu chovali kravy, kone, ovce, pestovali obilie a kukuricu. Samotný ostrov bol prístupný len cez brod, preto bol vhodným a bezpečným pasienkom pre domáce zvieratá. V čase povodní, keď sa ostrov neraz ocitol takmer celý pod vodou, poskytovali štvornohým obyvateľom útočiská lúky na pevnine v okolí dediny.

Vlhké lúky a pasienky, ktoré sa u nás dali v minulosti nájsť na nížinách v okolí všetkých väčších riek, boli veľmi rozšírené, pretože svojou úrodnosťou dokázali užiť stáda domácich zvierat po celý rok. Neustály prísun úrodného bahna z Dunaja zabezpečoval rýchly rast trávy a širokolistých bylín. Pravidelné spásanie a kosenie sa zároveň postarali o malebný trávnatý ráz krajiny so vzácnou faunou a flórou.

Andreja Stolmanna kvôli ochrane obrovskej hniezdnej kolónie volaviek populavých. Ochrana kolónie sa, bohužiaľ, nestihla preniesť z papierov do reality, a tak sa stalo, že v čase vyhlasovania rezervácie prebiehala v jej okolí holorubná ťažba a volavky sa odsťahovali na malý ostrovček na maďarskej strane Dunaja.

Ostrov je z jednej strany lemovaný v týchto miestach už veľmi širokým hlavným korytom Dunaja

Veľkolélsky ostrov dnes predstavuje unikátnu mozaiku lesných, mokradných a trávnatých biotopov. Lužný les – tvrdý, jaseňovo-brestovo-dubový ale aj mäkký, vrbovo-topoľový, pokrýva takmer polovicu ostrova. Pre svoju dnes už ojedinelú zachovalosť bola časť veľkolélskych lesov s pralesným charakterom vyhlásená v roku 1974 za prírodnú rezerváciu. Dnešná „pralesná“ rezervácia paradoxne pôvodne vznikla zásluhou dlhoročnej práce nestora ochrany prírody Podunajska

a z druhej strany takisto relatívne širokým Veľkolélskym ramenom. Voda v ramene v minulosti nerušene tiekla, ale po reguláciách v 80-tych rokoch 20. storočia zostala prevažnú časť roka stojatá. Rameno teraz postupne zarastá ostrícami a vrbami od brehov a na voľnej hladine môžeme nájsť vzácnu kotvicu plávajúcu (*Trapa natans*). Veľkolélske lúky lemované mohutnými topoľmi a hlavovými vrbami však zostali zo strany ochrany prírody nepovšimnuté. Na Slovensku sú v súčasnosti tieto vzácne spoločenstvá biotopom mnohých ohrozených druhov (napr. chrobákov a motýľov) a, samozrejme, jedinečnej panónskej vlhkomilnej flóry. Po všeobecnom úpadku živočíšnej výroby však začali veľmi rýchlo zarastať burinou a inváznymi rastlinami prinášanými riekou. Netrvalo by dlho a ostrov by sa zmenil na nepoznanie. Našťastie bol však v rokoch 2004 – 2005 ako súčasť Chráneného vtáčieho územia SKCHVU007 Dunajské luhy zaradený do európskej siete chránených území Natura 2000. Ostrov je aj samostatným Územím európskeho významu SKUEV0183 Veľkolélsky ostrov s rozlohou 328,65 ha.